

Kiñe l'a wentru mongen domuche engu

Juan Amasa

1894

Nota preliminar: Esta es una historia de eventos sobrenaturales recolectada por Rodolfo Lenz en la zona de Collipulli, provincia de Malleco. El relator es Juan Amasa, local del área.

❖ Kiñe l'a wentru mongen domuche engu ❖ El muerto con la mujer viva ❖ The dead man and the living woman ❖

1. Mølei kiñe putun; feimeu tævichi went'u amualu tveichi putun-mu. Niërkei üñam.

—Peuayu, pirkevi ñi üñam; peuayu tai pun; yelaqen yaqel, mætewe gññilen. Koletuan tæva; pepayaqeyu cheu t'aukeyu.

2. Veimeu amurkei putun-mu tæveichi went'u; veimeu gññitunjerkei, veimeu t'ünarjerkei, lai. Kimlan tañi lan tañi üñam.

3. “Yelaqel yaqel” ñi piete am.

Veimeu mai yelvin yaqel kimnolu inche lan tañi üñam. Veimu mai amun larkelu ña ñi üñam. Duñulpuvín mai:

—¿Məlepauimi am?

—Məlepan; məlepawielyen mai.

4. Veimeu yelvin yaqel, elupuvín kiñe pəchi chaʎa-meu yaqel.

Yi ti went'u, apəmi tañi chaʎa yaqel, ixkalu t'ukikavuiñ. Upan ilo kəʎurpai tañi chaʎa.

5. . —Məna güñilavun, wedan mai, pi tañi üñam. Upan ilu mai; ɣətantuaimi mai tami üküʎa, pienu ñi qüñam.

6. Veimeu mai ɣətantun tañi üküʎa.

—¡Kuduayu mai!

—¡Kuduayu ka!

Kuduyu mai; pailam pram kənoui tañi üñam.

7. Prakintulei wenú. Veimu mai vei pirumei: “Mənalei ta t'aɣəren”

.

T'ipapan mu ta küyen vei pirumei: “T'ipapai küi” pirumei.

8. Veimu mai kaɣəntuvín ka mai mafəlvuin. “Vemkeeli” pieneu mai tañi üñam, mətewe mai kut'ani ñi kadi”.

Nüpaniei tañi kadi tañi kúü meu tañi aʎfenərke.

9. Veimu mai kaɣəntuvín.

—Amoan mai ko-mu, pivín; mətewe mai wiywün. Intuchi ñi üküʎa.

—Amulayaimi, piveneu mai.

Veimeu mai ka ɲənekənoviñ mai, ka vei pivin:

—Amoan mai ko-meu; mətewe wiywün. Intuchi ñi üküla, pivin.

10. Deumai intun ñi üküla.

—¿Məchai mai üñomeaimi? pieneu.

—Amun mai ko-meu, pivin.

—¿Pouimi anta koi-meu? ramtueneu tañi üñam.

—Petu akulan, piviñ mai.

11. Doi ka mapun mai ramtueneu:

—¿Pouimi ta koi-meu? pieneu.

—Petu akulan, pivin.

Petu mai levə́n, ka ramtueneu:

—¿Pouimi am ta koi-meu? ka pieneu.

12. Feimai eɭa aɭküñmauevin ñi mət'ümən; aɭküñmauenovielmu levə́n mai.

Aɭküñmauelavin tañi duɲun; veimu mai levə́n. Inantuku-keeneu mai.

13. Epe akulu ñi ɲətantu-meu epe mai nüpuveneü ñi üküla-meu. Raɲin-meu t'anantukulu patun ñi epu kudəm-mu. Petu all-ü mapuleɭe ñi ɲətantu nüaveneu mai.

Veimu mai kompantuchen.

14. Wünple pemeaqel ñi chaʼa cheu tayu məlekemum.

Pepun mai tañi məlekemum. Anülekai mai tañi pəchi chaʼa.
Velekaï tañi yaqel. Ilu tañi t'ukiʼəvuelam iürkenolu. Kəʼlur-
paʼəloam ñi chaʼa irkenolu ɲa.

Veimu mai t'avontukun chaʼa. Rüv nielai chem no rume tañi
məlekemum; inche məten məlemum mai. Veimai pepun.

Trürn'emülwe ✚ Glosario ✚ Glossary